PAKKET 3: CYBERPESTEN IN HET LAGER ONDERWIJS

Inhoud

3. PAKKET 3: CYBERPESTEN IN HET LAGER ONDERWIJS

3.1	Eindtermen	3
3.2	Lesdoelen	4
3.3	Beginsituatie	5
3.4	Tip voor de leerkracht	6
3.5	Links	7
3.6	Cyberpesten in het lager onderwijs	8
3.7	Wat is pesten en wat niet?	9
3.8	Boodschap 2	10
3.9	Boodschap 3	11
3.10	Boodschap 4	12
3.11	Bespreking	13
3.12	Besluit	14
3.13	Wat is het verschil tussen pesten en cyberpesten?	15
3.14	Besluit	16
3.15	Hoe wordt er gepest?	17
3.16	Opdracht getuigenis 1	18
3.17	Opdracht getuigenis 2	19
3.18	Wie is wie en waarom?	21
3.19	Tips	23

3.1 Eindtermen

1. De leerlingen gebruiken ICT op een veilige, verantwoorde en doelmatige manier.
2. De leerlingen kunnen zelfstandig leren in een door ICT ondersteunde leeromgeving.
3. De leerlingen kunnen ICT gebruiken om op een veilige, verantwoorde en doelmatige manier te communiceren.
4. De leerlingen kunnen zich op een assertieve wijze voorstellen.
5. De leerlingen kunnen in omgang met anderen respect en waardering opbrengen.
6. De leerlingen kunnen zorg opbrengen voor iets of iemand anders.
7. De leerlingen kunnen hulp vragen en zich laten helpen.
8. De leerlingen kunnen bij groepstaken leiding geven en onder leiding van een medeleerling meewerken.
9. De leerlingen kunnen kritisch zijn en een eigen mening formuleren.
10. De leerlingen kunnen zich weerbaar opstellen naar leeftijdgenoten en volwassenen toe door signalen te geven die voor anderen begrijpelijk en aanvaardbaar zijn.
11. De leerlingen kunnen zich discreet opstellen.
12. De leerlingen kunnen ongelijk of onmacht toegeven, kritiek aanvaarden en eruit leren.

3.2 Lesdoelen

1. Leerlingen kunnen het verschil uitleggen tussen pesten en cyberpesten.
2. Leerlingen ervaren dat het moeilijk is om te bepalen waar de grens ligt tussen pesten en plagen.
3. Leerlingen kunnen de betrokken partijen bij pesten correct identificeren.
4. De leerlingen kunnen de rol van de dader, het slachtoffer en de toeschouwer tijdens het cyberpesten goed omschrijven.
5. Leerlingen weten hoe ze moeten reageren indien ze met cyberpesten worden geconfronteerd.
6. Leerlingen kunnen personen en e-mailadressen blokkeren in de verschillende gebruikte programma's.
7. Leerlingen kunnen de verschillende vormen van pesten uit de getuigenissen afleiden.

3.3 Beginsituatie

Het is belangrijk dat de leerlingen de eerste les hebben doorgenomen.

In deze les wordt gerekend op de verworven begripsvulling en attitudes van de eerste les.

Bekijk zeker eens de extra links die bij de les worden gevoegd.

3.4 Tip voor de leerkracht

Tussen de onderstaande oefeningen vind je tips voor je les terug. Deze lestips staan telkens in een geel kader. Zo kan je duidelijk zien wat jouw rol in het geheel is.
De tips voor de leerlingen staan aangegeven in het roze kader.
Je rol beperkt zich in deze lessenreeks tot het coachen van de leerlingen en af en toe een klasgesprek modereren. Bekijk dus je handleiding op voorhand zodat je duidelijk weet waar iets van jou gevraagd wordt.

Het is als leerkracht belangrijk om het volledige pakket van de leerlingen zelf eens door te nemen. Wijs de leerlingen op het feit dat ze steeds bij jou terecht kunnen. Leerlingen moeten ervaren dat de leerkracht iemand is die ze kunnen vertrouwen ook al gaat het om gevoelige items.

Vooral in deze les speel je een belangrijke rol. Misschien kunnen leerlingen zich in een van de getuigenissen herkennen. Neem dan ook de tijd voor de bespreking van de getuigenissen. In elke negatieve getuigenis wordt ook een oplossing aangeboden of voorgesteld. Vergeet deze boodschap niet uit het geheel te halen. Pols zeker naar hun reactie op de getuigenissen. Wat zou jij hebben gedaan? Hebben ze de juiste oplossingen gekozen? Jaag de leerlingen zeker geen angst aan. Ze moeten zich enkel leren wapenen tegen de valkuilen die ze op internet kunnen tegenkomen.

3.5 Links

- Websites
  De Eerste Lijn over cyberpesten van Klasse: www.klasse.be/kvl/163/49
  http://www.pesten.net
  http://www.cyberpesten.be

- Lectuur en lespakketten
  Lespakket van Sensoa: http://www.sensoa.be
  Onderzoek van UA in opdracht van viWTA: www.viwta.be – publicaties – rapporten: je kunt de samenvatting en het volledig verslag downloaden.

- Organisaties
  Links naar organisaties die scholen ondersteunen bij het uitwerken van een beleid tegen pesten vind je op: http://www.kieskleurtegenpesten.be

- 'Onze kinderen veilig online!' is een website van de Gezinsbond in samenwerking met Child Focus. Deze website handelt over veilig internetten en is gemaakt voor zowel ouders als kinderen.
  http://www.gezinsbond.be/veiligonline/

3.6 Cyberpesten in het lager onderwijs

We hebben internet en de mogelijkheden van de moderne informatie -en communicatiemiddelen leren kennen tijdens de eerste les.

In de tweede les hebben we kennis gemaakt met het wereldje van de digitale identiteiten.

Vandaag beginnen we aan de derde les.
Deze les gaat over cyberpesten.
Cyberpesten is een term die slaat op: “Iemand pesten via de moderne communicatiemiddelen zoals computer, gsm, enz.”

Iedereen onder jullie is wel eens gepest geweest en weet dat pesten niet leuk is.
Noteer hier een voorbeeld van pesten.

Ken je bij pesten in de school of in de jeugdbeweging de dader of daders?

3.7 Wat is pesten en wat niet?

Hieronder vind je een aantal boodschappen die per e-mail zijn doorgestuurd.

In welke e-mail vind jij dat er gepest wordt en in welke niet?

TIP

Het is belangrijk dat de leerlingen na deze oefening beseffen dat de grens tussen plagen en pesten soms erg diffuus is. Laat hen na deze oefening in een kort gesprek ervaren dat plagen gemakkelijk kan ontaarden in pesten. Het is belangrijk dat ze vaststellen dat ze dikwijls niet de oorzaak zijn van de pest-campagne. Zorg voor een serene en vertrouwelijke sfeer tijdens dit gesprek.

- ■ Pesten
- ☐ Ik weet het niet zeker
- ☐ Niet pesten
- ☐ Dit is gewoon plagen

3.8 Boodschap 2

- ☐ Pesten
- ■ Ik weet het niet zeker
- ☐ Niet pesten
- ☐ Dit is gewoon plagen

3.9 Boodschap 3

Beantwoorden | Doorsturen | Verwijderen | Ongewenst

Van: coktail@yazoo.com

Aan: nathalie@yazoo.com

CC:

Onderwerp: dom blondje

Hé blondje!

Je kan deze tekst op je scherm laten verdwijnen door je corrector te gebruiken.
Blonde meisjes weten toch niet beter.

Goede grap hé?

Vind je niet?

- ☐ Pesten
- ☐ Ik weet het niet zeker
- ☐ Niet pesten
- ■ Dit is gewoon plagen

3.10 Boodschap 4

Beantwoorden | Doorsturen | Verwijderen | Ongewenst

Van: rich@yazoo.com

Aan: tom@yazoo.com

CC:

Onderwerp: maandag=betaaldag

Hallo

Je weet toch nog dat het maandag betaaldag is!
Hopelijk hebben je ouders je zondag een vette fooi gegeven.
Kwestie van mijn inkomsten op niveau te houden.

Groetjes

Steun de armen

- ■ Pesten
- ☐ Ik weet het niet zeker
- ☐ Niet pesten
- ☐ Dit is gewoon plagen

3.11 Bespreking

Bespreek de antwoorden met je leerkracht.
Wat stel je vast?

Het is soms moeilijk om het onderscheid te zien tussen pesten en plagen.

3.12 Besluit

Soms is het moeilijk om te zeggen of iets pesten is of niet.

Iedereen ervaart het verschil tussen pesten en plagen een beetje anders.

Dikwijls begint het als plagen of als een grap, en eindigt het in pesten.

3.13 Wat is het verschil tussen pesten en cyberpesten?

Pesten is en blijft pesten en is nooit grappig. Toch zijn er verschillen tussen het pesten op school of op andere ontmoetingsplaatsen en cyberpesten.

Hieronder kan je twee voorbeelden lezen.
Het eerste voorbeeld gaat over pesten en het tweede over cyberpesten.

a)Ik word op de speelplaats vaak gepest. Elke dag vinden ze wel iets om me te pesten. Gelukkig weet ik wie me pest. Ik kan dan de hulp van de meester of de juf inroepen.

b)Ik krijg de laatste tijd veel e-mails en sms'jes van iemand die mij voortdurend wil bedreigen en chanteren. Wie zit er achter deze
e-mails en sms'jes? Ik word er nog eens gek van. Wie kan ik vertrouwen en wie niet? Wat moet ik doen?

Wat is het verschil tussen deze twee vormen van pesten? Duid de correcte antwoorden aan.

a) ☐ Volgens mij is er geen verschil. Ik ken in beide gevallen de daders en toeschouwers.

b) ■ Bij het pesten op de speelplaats ken ik duidelijk de dader of daders.

c) ■ Bij cyberpesten blijven de daders meestal onbekend.

d) ■ Bij cyberpesten gebruiken de daders alle moderne middelen om zichzelf te verbergen en mij te raken.

e) ☐ Bij cyberpesten kan ik gemakkelijker mijn ouders en leerkrachten inschakelen.

3.14 Besluit

De gevolgen van cyberpesten zijn dikwijls erger dan bij gewoon pesten omdat:

a) Je niet weet wie het doet.

b) Je het pesten niet alleen in de school ervaart maar ook thuis en op andere plaatsen die je leuk vindt.

c) Het aantal toeschouwers op internet groter is.

d) Je in cyberspace moeilijker een foto of een tekst kan wissen.

3.15 Hoe wordt er gepest?

Als we over pesten praten, vinden we altijd verschillende vormen van pesten terug.

In de onderstaande tabel overlopen we de verschillende vormen van pesten.

Je krijgt enkele voorbeelden:

	PESTEN	CYBERPESTEN
PESTEN MET WOORDEN	Iemand schriftelijk of mondeling bedreigen, vernederen of uitmaken.	Beledigingen, vernederingen en vervelende boodschappen versturen via sms, MSN, e-mail, gsm, enz.
PESTEN ZONDER WOORDEN TE GEBRUIKEN	Gezichten trekken, handgebaren of schijnbewegingen uitvoeren.	Bewerkte foto's en foto's van iemand in een vervelende situatie ongevraagd verspreiden of op het net zetten.
FYSIEK PESTEN OF LICHAMELIJK PESTEN	Iemands banden van de fiets aflaten, vechten, enz.	Grote bestanden doorsturen, een virus doorsturen, paswoord van MSN veranderen, enz.
SOCIAAL PESTEN	Iemand uitsluiten bij spelletjes.	Iemand uitsluiten uit een online forum, blog, MSN, enz.
INDIRECT PESTEN	Anderen opstoken tegen iemand.	Privé-gegevens doorgeven via het net, de digitale identiteit van iemand anders overnemen, pestsites maken, enz.

TIP

Het is heel belangrijk dat de leerlingen de onderstaande tabel goed begrijpen. Zoek samen met de leerlingen nog enkele voorbeelden. Dit kan de moeilijke begrippen beter verduidelijken. Ze moeten deze begrippen echt begrijpen om de volgende oefening tot een goed einde te brengen.

Overloop met de leerlingen de resultaten van de opdracht. Misschien verschillen de antwoorden onderling of hebben de leerlingen niet verder gekeken dan hun neus lang is. Deze oefening is zeker niet de gemakkelijkste. Coach je leerlingen en maak hen attent op het feit dat ze altijd om opheldering mogen vragen. Hoe beter ze deze oefening kunnen, hoe beter ze zich kunnen wapenen tegen cyberpesten. De antwoorden leiden ook naar het zoeken van tips bij de confrontatie met cyberpesten.

3.16 Opdracht getuigenis 1

Dit jaar kreeg ik mijn eerste gsm cadeau.

Mijn ouders vonden dat ik altijd moest bereikbaar zijn als ik naar het secundair onderwijs ging. Je weet immers nooit wat je kan overkomen.

Eindelijk, ik hoorde erbij. Cool, ik had eindelijk een gsm.

Al snel wisselde ik mijn nummer uit met de leerlingen van mijn klas en van andere klassen. Ik was me echt van geen kwaad bewust. Wat kon mij overkomen? Ik was cool en hoorde erbij.

In de loop van het jaar ontstonden er wrijvingen tussen de verschillende klassen. Dikwijls waren er woordenwisselingen tussen leerlingen van verschillende klassen.
Mits wij een groep waren voelden we ons sterk.

Op een bepaald moment kreeg ik een sms. Deze sms stond vol met verwensingen aan mijn adres in de meest afschuwelijke taal die ik ooit gelezen had. Meestal zie je bij een sms wie het heeft verstuurd, maar in dit geval dus niet. Er stond privé-nummer.

Ik probeerde te bellen maar dat lukte natuurlijk niet. Deze sms'jes werden meer en meer herhaald en kwamen op de gekste momenten voor. Tot 's nachts toe ontving ik sms'jes . Tevens werd er gedreigd rond het feit dat ik niets mocht doorgeven. Toen begonnen de telefoontjes. Er werd gebeld op de meest onverwachte momenten. Ik nam op en hoorde niets. Dit heeft maanden geduurd.

Toen werd het mij te veel en heb ik het op school verteld aan mijn klastitularis. Zij nam contact op met mijn ouders. Hierna werd mijn nummer veranderd en gaf ik mijn nummer enkel door aan mensen die ik echt ken.

Op school heeft men later een gesprek gevoerd met alle klassen van dat jaar.

Wat een verademing. Ik heb veel geleerd uit dit voorval. Ik geef mijn telefoonnummer niet zomaar door. Wanneer ik een probleem heb dan praat ik er in het vervolg sneller over met mensen die kunnen helpen.

- ■ Pesten met woorden
- ☐ Pesten zonder woorden
- ☐ Fysiek pesten
- ■ Sociaal pesten
- ☐ Indirect pesten

3.17 Opdracht getuigenis 2

Hoi! Ik ben Marjolein en ben 12 jaar oud.

Toen ik naar het middelbaar ging, had ik het niet altijd even gemakkelijk. Ik was niet direct de populairste van de klas en deed in het begin ook geen moeite om bij het selecte groepje der populairen te horen.

In de loop van het tweede jaar wilde ik er wel bijhoren en deed daar de meest ongelooflijke dingen voor. Mijn kleding veranderde, ik durfde reageren op enkele uitspraken van leerkrachten enz. Geloof het of niet, ik werd op een paar maanden tijd een echte populaire griet. Wat was het formidabel om bij dit groepje te horen!

Na school hebben we via MSN uren met elkaar gechat. Op een bepaald moment werd er gevraagd om elkaars wachtwoord van MSN uit te wisselen. Het was een kwestie van vertrouwen en echte vriendschap. Cool vind je niet?

Op een bepaald moment ging de groep iemand pesten van de klas. Aan deze activiteit wilde ik absoluut niet deelnemen. Ik had niets tegen dat meisje en herinnerde me goed hoe moeilijk het soms was om er niet bij te horen. Er ontstond uiteraard ruzie en het groepje liet me vallen als een baksteen.

Op dat moment kon me dat eigenlijk minder schelen. Ik had een mening en wilde niet toegeven aan dit groepje der populairen. Op MSN verschenen wel Hotmailadressen zoals Marjolein is een bitch@hotmail.com . Je kunt immers Hotmailadressen veranderen en aanpassen zoals je wilt. ‘The sky is the limit’. Dit raakte me wel en ik praatte er thuis over.

“Ach,”, zeiden mijn ouders, “als je niet reageert stopt dit wel”. Op het eerste zicht hadden ze gelijk. Tot ik op een bepaald moment met mijn ouders naar de schooldirectie moest komen. De directeur deed zijn verslag. Ik had met mijn e-mailadres immers seksfoto’s gestuurd naar al de leerkrachten van de school. Toen werd alles duidelijk. Mijn zogenaamde vriendinnen stuurden via mijn
e-mailadres e-mails in mijn naam. Dit kan want ze hadden immers mijn wachtwoord.

Gelukkig werd ik na mijn lang verhaal geloofd, anders was ik minstens van school gestuurd.

Mijn paswoord heb ik veranderd en is persoonlijk. Ik deel het met niemand. Bovendien heb ik bij het veranderen van mijn paswoord de raad opgevolgd om een veilig paswoord te gebruiken.

See you, en wees niet zo stom als ik. Groetjes Marjolein.

- ■ Pesten met woorden
- ■ Pesten zonder woorden
- □ Fysiek pesten
- ■ Sociaal pesten
- ■ Indirect pesten

3.18 Wie is wie en waarom?

Als we over pesten spreken, zijn er altijd drie partijen bij betrokken.

De daders

- Vaak denken ze veel over computers te weten.
- Ze blijven graag onbekend. Anders zouden ze niet voor deze vorm van pesten kiezen.
- Zij hebben graag andere mensen in hun macht.
- Ze zijn soms zelf veel gepest.

De slachtoffers

- Ze zijn dikwijls ook het slachtoffer bij gewoon pesten op school.
- Vaak kennen ze de dader niet.
- Ze zwijgen vaak over wat hen overkomt .
- Dikwijls zijn ze onvoorzichtig op internet.

De toeschouwers

- Meestal vinden ze dat pesten niet kan maar ze durven niet te reageren.
- Ze hopen zelf geen slachtoffer te worden.

Als je de identiteitskaarten hierboven goed hebt gelezen, kan je de onderstaande vraag beantwoorden.
Lukt het niet goed, spreek er dan over met je medeleerlingen en met je leerkracht.

Waarom gaat iemand cyberpesten?
Duid de mogelijke antwoorden aan.

a) ■ Dikwijls hebben cyberpesters geen enkel probleem en doen ze het gewoon uit verveling.

b) ■ Ze vinden het alleen maar een goede grap.

c) ■ Ze vinden zichzelf heel knap.

d) ■ Ze werden vroeger dikwijls zelf gepest of zijn jaloers op iemand.

3.19 Tips

TIP

Je bent niet alleen, ook al voel je jezelf zo.

Reageer niet direct op de pester. Als je niet direct reageert, stopt de pester misschien wel vanzelf.

Bespreek het probleem met je leerkracht, ouders, leiders, enz. Zij kunnen je helpen en bijstaan. Bij cyberpesten zijn er niet altijd kant en klare oplossingen.

Bewaar de pestmail en de sms'jes. Dan kun je de e-mail laten lezen. Verwijder ze niet. Misschien kan men de dader via het e-mailadres of het gsm-nummer wel vinden.

Bewaar de geschiedenis van je chat via MSN of Skype. Je kan deze altijd opvragen. (zie figuur 1)

Blokkeer de pester in MSN of in je e-mailprogramma. Het is niet zo moeilijk. Klik rechts op de persoon en klik op blokkeer. (zie figuur 2)

Gaat het pesten gewoon door via een ander e-mailadres?

1.Neem dan zelf een ander e-mailadres.

2.Meld het probleem bij je aanbieder van MSN of internet. Via 'help' kan je misbruik melden.

3.Geef je gegevens alleen door aan mensen die je kent.

4.Hou de gegeven tips uit onze eerste les steeds in je achterhoofd. Wie weet hoe internet werkt, kan veel voorkomen.

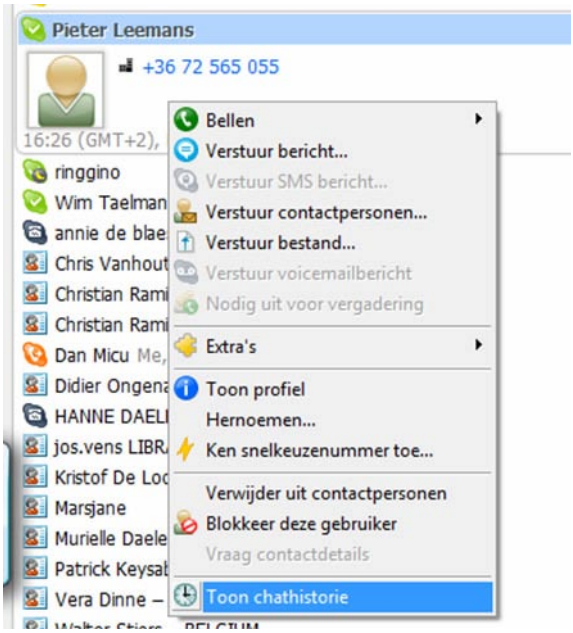

figuur 1

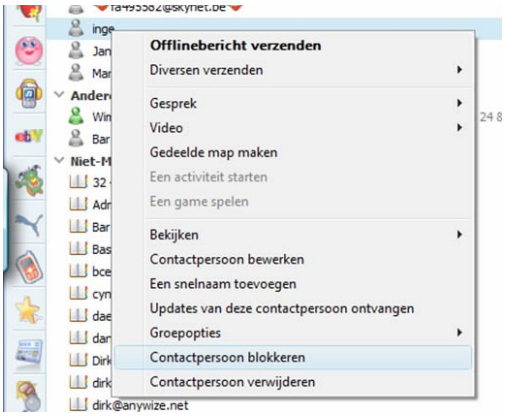

figuur 2